

Олександра ШЕВЧУК,
викладач Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

Як Бог землю ділив

(Розробка уроку з природознавства на тему:

Україна – моя Батьківщина, 1 клас)

Вчителі початкових класів одноставно зазначають, що багато тем та розробок занять для першокласників (шестиліток) є досить складними для дітей цієї вікової категорії. Щоб зробити урок цікавішим, пропонуємо засвоїти необхідні знання під час ознайомлення з легендою. Казковий сюжет і закладені в ньому інтриги, бажання дізнатися, чим закінчиться розповідь, допоможуть утримувати дитячу увагу протягом тривалого часу. Головна мета уроку – не лише ознайомити учнів з географічним положенням України, її ландшафтом та населенням, а й прищепити любов до рідної землі, переконати, що вона найкраща, викликати гордість за те, що ми належимо до великої нації, ім'я якій – українці.

Тема. Україна – моя Батьківщина. Дослідницький практикум. Мандрівка Україною, про яку ти мрієш (легенда "Як Бог землю ділив").

Мета уроку. Сформувати первинне уявлення про свою державу Україну та український етнос; ознайомити з картою України, річками, морями та горами; розвивати позитивні морально-етичні якості: доброту, чесність, порядність, співчуття; виховувати повагу, гордість та любов до своєї землі.

Обладнання: карта України, зображення прапора, герба.

Тип уроку. Урок засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Оголошення теми уроку.

– Відгадайте загадку, як називається ця держава?

Благословенна Богом в світі є земля,
Де відусюди лине мова солов'їна.
Блакитно-жовтий прапор, герб тризуб,
Це наша рідна ненька ...

– Темою нашого сьогоднішнього уроку є "Україна – моя Батьківщина".

III. Первинне сприйняття та усвідомлення нового матеріалу. (Вчитель розповідає першокласникам легенду).

Як Бог землю ділив

(за народними мотивами)

Було це дуже давно, коли Бог вирішив землю поділити між народами. Для цієї важливої справи він запросив до себе у резиденцію дітей від кожного народу. За дітьми ж

майбутнє, дітям на цій землі жити, нехай собі і обирають те, що їм до душі. Український люд вирішив відправити до Бога Надію, бо мав на неї надію, і Любомира – він у всьому любить мир та злагоду, а значить з чужими дітьми не посвариться і гідно представить українців перед Божими очима.

Матуся Явдоня дуже хвилювалася за своїх діток. Чи гідні вони такої місії? Вона постійно навчала їх жити по совісті, бути справедливими, чемними, працьовитими, покірними долі та Богу, адже Бог бачить все і зможе всіх правильно оцінити та обдарувати.

Коли настав час вирушати в дорогу, матуся спекла для Бога коровай, а Надія вишила рушничок. Любомир запряг таткових волів, поклав на віз казанок, хліб, сало, кілька цибулин, сіль і крупу для кулешику та й поїхали. Проводжав їх весь український люд.

В дорозі з дітьми трапилось чимало пригод. Любомир був добрим майстром, тому неодноразово допомагав іншим дітям то колесо полагодити, то воза з багнюки витягти, то переправу через річку налаштувати. Надія готувала смачний кулешик і пригощала ним тих дітей, які зголодніли в дорозі без батьківських харчів. Підїжджаючи до Божої резиденції, Надія побачила засмічене джерельце, яке хтось із дітей, що поспішали до Бога попереду них, переїхав возом і, мабуть, ненароком привалив каменем.

– Давай його розчистимо – промовила дівчинка, – джерела – це Божі очі, ми не можемо проїхати мимо.

– Але ми і так вже запізнюємось, – мовив Любомир, – он скільки дітей нас вже давно випередили.

Але, оскільки він найбільше цінував мир і злагоду, погодився із сестрою. Швидко зіскочив з воза, відкотив каменюку, а Надія розчистила русло долоньками і прибрала сміття, яке викинули попередні мандрівники.

Коли маленькі українці підїхали до резиденції Бога, там було дуже людно і гамірно. Вони зайняли чергу і стали покірно чекати, поки їх запросять до вітальні. Раптом з'явилося кілька хлопчиків у залізних латах та обладунках, вони відштовхнули Надію і Любомира і почали проштовхуватися вперед черги.

– Ми тут головні і повинні обирати землю раніше за вас, – мовили хлопчачки розгубленим маленьким українцям.

– А ми ваші старші брати, ви також мусите пропустити нас попереду, – заявило ще двійко дітей, які підїшли дещо пізніше.

– А ми ще раніше за вас чергу займали, – мовили ще одні, лукаво посміхаючись, – ми торгували, товари по

окоузі розносили, от наша черга і минула, а ви мусите чинити по справедливості і нас пропустити попереду.

Надія хотіла щось їм заперечити, але Любомир пригадав їй матусині слова:

– Надійся на Бога, Надійко, він усе бачить і завжди діє по справедливості.

Незабаром гамір стих, і в коридорі залишилося лише двоє маленьких українців, вони ще трішки почекали під дверима, але їх до світлиці ніхто не запросив. Надія тихенько постукала в двері і вони відчинилися самі.

Діти побачили величезну кімнату із столом біля вікна. За столом сидів сивий дідусь, а перед ним лежала величезна карта світу. Дідусь, підперши голову долонями, тихесенько поспував, мабуть, дуже втомився і спочиває. Маленькі українці вирішили його не турбувати, відійшли навшпиньках у куточок і почали покірно чекати своєї долі.

Дідусь і справді незабаром відкрив очі і дуже здивувався, побачивши у світлиці двійко дітей, що терпляче охороняють його сон.

– Ви хто? – запитав Бог.

– Доброго дня, Святий Боже, ми – українці, Любомир і Надія, – промовили діти, низько вклонилися і поклали перед Богом на столі запашний коровай на рушничку.

– Доброго дня, українці, дякую за хліб-сіль. Деякі діти ходять з мечем, а ви з калачем! Молодці! Ви мені дуже сподобалися. А де ваша земля? – запитав Бог і подивився на карту.

– Ми її ще не отримали...

– А чому ви так пізно прийшли? Я вже всю землю розділив і роздав.

– Ми прийшли вчасно, але нас спочатку потіснили інші діти, а потім ми не хотіли порушувати Ваш сон, адже Ви мабуть дуже втомився.

Бог пильно подивився на дітей, а потім почав переглядати на моніторі дані відеоспостережень, що ведуться за землею, а згодом промовив:

– Що ж мені з вами робити, українці? Ви й справді дуже гарні і добрі діти, і всі вчинки ваші заслуговують лише похвали та нагороди... Але ж я вже всю землю розділив. Залишилися лише пустелі та вкриті кригою льодовики, а ви заслуговуєте землі кращої...

Бог на хвилю замислився, а потім важко зітхнувши, додав:

– Віддам я вам свою землю, ту що залишив для своєї резиденції на вашій планеті. Це найкраща земля з поміж усіх. Вона знаходиться у самому центрі Європи. Тут є теплі моря – Чорне та Азовське, тут є дуже красиві гори Карпати та Кримські гори, гарні квітучі степи та чудові ліси, де мешкає всяка живність. Тут найродючіші у всьому світі ґрунти – чорноземи. Моя земля також багата на корисні копалини і цінні родовища. А ще тут багато цілющих джерел і повноводних рік.

Бог показав дітям свою карту, моря, гірські вершини і торкнувся рукою синьої стрічки, що пролягла через всю його землю. А це найбільша ріка Дніпро, вона протікає через усю мою землю з півночі на південь і впадає у Чорне море. Дніпро – моя гордість і слава, тож і називаю його часто Славутичем. А ця річка, що тече посередині моєї

землі, носить моє ім'я. Це річка Бог, так її називали здавна всі, хто проходив чи проїжджав тут. Щоб не привертати до цього краю надмірну увагу, я мабуть все ж перейменую її у Буг, Південний Буг, бо один Буг на карті вже є.

Бог знову замислився...

– Шановні українці, ви звичайно гідні цієї землі, але ж чи зможете її вберегти? Ви навіть своїм місцем у черзі поступилися, а тут такий ласий шматочок. На нього буде дуже багато охочих! – з гіркою повів розмову Бог.

– Зможемо! – рішуче запевнив Любомир. Я зберу друзів, вони дуже відважні, ми опануємо бойові мистецтва – бойовий гопак, стрільбу з лука, викуємо гострі шаблі, побудуємо Січі і відстоїмо свою землю перед ворогами.

Бог посміхнувся.

– Я ніскілочки не сумніваюся у вашій мужності, і нащадки ваші козаки будуть мужніми та відважними, але вороги дуже хирі і підступні... Самої мужності буде замало, щоб вберегти цю землю. Вам необхідна буде ще й мудрість.

– Ми будемо старанно вчитися, щоб бути мудрими та гідними цієї землі... І дітей своїх навчатимемо, і шкіль багато збудуємо! – промовила Надія.

– Я ніскілочки в цьому не сумніваюсь. Ваш народ і справді дуже освічений, у вас буде найбільше шкіль, ви вже у козацьку добу дивуватимете сусідні народи суцільною грамотністю та писемністю, гарними вчителями і вищими школами-колегіумами, але я не про це.

Ви чесні самі і вірите іншим. Я полюбив вас за вашу порядність і нагородив найбільшим скарбом, але, на жаль, не всі поступають по совісті. Ви вистійте у відкритому бою з ворогами, але можете стати легкою здобиччю нещирих "друзів", народів, які лише назвуться друзями, щоб відібрати вашу землю.

Одні пропонуватимуть вам об'єднати вашу землю з їхньою у спільну країну, яка буде більшою, а значить міцнішою і багатшою... Згодом вони стануть розпоряджатися вашою землею, грабуючи її і осквернюючи ваші святині, мову, культуру, традиції. Інші запропонують вам свої послуги у керівництві вашою країною, мовляв, вони це робитимуть задля вас більш професійно, ніж ви самі. А насправді розорюватимуть вашу землю. Знайдуться й такі, які для того, щоб вигнати вас з рідної землі, розповідатимуть різні небилиці про чужі чарівні землі і гарне життя там, щоб ви самі зібрали валізи і покинули рідний край у пошуках кращого життя. А вони тим часом приберуть до рук вашу землю. Чи зможете ви боротися з цим? Чи збережете віру у свою країну? Чи не забудете – що ваша земля найкраща у світі? Це божий куточок, який я хотів залишити для себе, кращої немає ніде...

– Спасибі, Боже, за землю і спасибі за мудрість, ми передамо твої настанови всім українцям, своїм дітям і внукам, – промовив Любомир і низько вклонився.

Надія також подякувала Богу, поцілувала його в руку і додала:

– Навідуйся, Боже, до нас в Україну частіше, нам без твоєї допомоги буде важко.

IV. Закріплення та осмислення знань.

– Чи сподобалась вам легенда? Як називається країна, в якій ми живемо? (Україна).

– Як ще її можна назвати? (Батьківщина, Рідна земля, наша держава, Ненька Україна, Рідний край).

– Молодці, ви правильно сказали, Батьківщина – це земля, де ти народився, де жили твої батьки, діди-прадіди. Чи знаєте ви, що наша держава найбільша в Європі за територією.

– Центр Європи також знаходиться в Україні.

– У кожної держави є свої символи, які знають усі решта держав, і впізнають їх усюди – це герб та прапор. Чи знаєте ви, які державні символи України? Якого кольору наш прапор? (Синього і жовтого). Молодці. Синій колір прапора означає синє небо, а жовтий – пшеничне поле.

– Чи знаєте, який герб України? Герб нашої держави – тризуб. (*Вчитель демонструє зображення*).

– Як називається місто (село), в якому ми живемо?

– А як називається вулиця, на якій розташована наша школа? На якій вулиці ви живете?

– Можливо хтось з вас знає, яка столиця нашої держави, як називається головне місто України? Так, це – Київ, величне місто, якому понад 1500 років. Київ розташований у самому центрі нашої держави. (*Вчитель показує на карті*). Хто з вас був у столиці? Що ви там бачили?

– Давайте пригадаємо, як називається найбільша річка України? (Дніпро). Як її називали в давнину? (Славутич).

– Як називається річка, що протікає у нашому місті (селі)?

– На території нашої держави є два моря, можливо ви відпочивали на них, чи пригадаєте їх назви

з нашої легенди, як вони називаються? (Чорне море та Азовське).

– Чорне море так назвали за те, що коли далеко заплисти, то на глибині вода здається чорною, а також під час бурі та шторму вона стає дуже темною. Назва "Азовське" перекладається як "синє", тобто Азовське море – це синє море.

– А ще на території України є дві гірські системи – гори Карпати та Кримські гори. Карпатські гори набагато вищі за Кримські, вони вкриті лісами. Найвищою горою України є Говерла.

V. Підсумки уроку.

– Пригадайте, як поводитися Любомир і Надійка?

– Як ви думаєте, чи правильно вони чинили?

– Як би ви поводитися на місці українців?

– Як Бог нагородив Любомира та Надійку?

– Чому українська земля найкраща?

– Де вона знаходиться? (У центрі Європи). Яка вона за розмірами? (Найбільша в Європі).

– Які річки, моря вона має, як вони називаються?

– Які гори має Україна? Як вони називаються?

– Якими словами можна охарактеризувати українців, які вони порівняно з іншими дітьми? (Розумні, добрі, чесні, справедливі, терплячі, уважні, чемні, турботливі).

– Давайте з вами помірковано, в якій Україні ми хочемо жити? Якою ви хочете її бачити? (Багатою, розвинутою, чистою, де живуть щасливі люди).

– Що можна зробити для розвитку своєї держави? ☺

**Колектив кафедри початкової освіти
та методик природничо-математичних дисциплін
Педагогічного інституту
Київського університету імені Бориса Грінченка**

щиро вітає Волинець Катерину Іванівну, кандидата педагогічних наук, доцента, заслуженого працівника освіти України, ковалера Ордена княгині Ольги зі знаменною подією – 65-річним ювілеєм.

У цей святковий день, приєднуючись до побажань численних друзів і родини, бажаємо Вам щастя, радості, добра, міцного здоров'я, невичерпної душевної енергії, незгасної наснаги, довголіття, успіхів та всіляких гараздів. Нехай Вам добре ведеться, щоб доля прихистила Вас своєю милістю! Миру та злагоди Вашому дому!
